
A beavatkozási kérelem és annak elbírálása

PINTÉR ZOLTÁN*

Bevezetés

hogyan lesz a feleken kívüli harmadik személyből perbeli résztvevő, beavatkozó? Ad-e hozzá valamit az ezen kérdéskörrel kapcsolatos elméleti tudásunkhoz a hazai bírói gyakorlat tanulmányozása? Hihetünk-e valamennyi, e tárgykörben közreadott BH-nak? Az alábbiakban többek között ezen kérdésekre is keressük a választ.

Illő jelezni, hogy noha törekedtem arra, hogy az ország más részeinek bírói gyakorlatára is legalább rálátást szerezzek, a napi gyakorlatom budapesti ügyvédként mindenekelőtt a fővárosi bíróságok eljárás módjának megismerését tette lehetővé számomra, így elvileg előfordulhat, hogy valamely, a bírói gyakorlatra nézve tett megállapításom az ország nem minden bíróságára egyformán érvényes.

Érdemes előrebocsátani, hogy a hatályos szabályozáshoz képest a magunk részéről több vonatkozásban is nagyobb jelentőséget biztosítanánk a felek rendelkezési jogának; ezt a szemléletet tükrözik de lege ferenda javaslataink. Ez az alapgondolat annyiban nem tekinthető teljesen újnak, hogy az 1911. évi Pp. alapján a mai beavatkozásnak megfelelő mellékbeavatkozás visszautasításáról a bíróság a fél kérelmére határozott.¹ Ugyanakkor a történeti szabályozáshoz való visszatérés helyett a hatályos rendelkezések kisebb korrekciójában látjuk a megoldást.

1. A beavatkozási kérelem

Az ún. önkéntes beavatkozás abban különbözik a perbehívás elfogadásától, hogy ebben az esetben nem a fél a kezdeményező; a felektől különböző harmadik

---

* Ügyvéd, a Budapesti Ügyvédi Kamara tagja.

¹ Az 1911. évi I. törvénycikk 87. §-a szerint ha a felek bármelyike a mellékbeavatkozás visszautasítását kérte, a bíróság a felekkel és a beavatkozóval tartott tárgyalás után végzéssel határozott. Miként azt Kovács Marcellól tudhatjuk, ezen szabályozás mellett is sor kerülhetett a mellékbeavatkozás bíróság általi hivatalbóli visszautasítására (ha alaki hiányait felhívás ellenére nem pótolták, vagy ha a per még nem volt folyamatban vagy már jogerősen befejeződött), de a jogi érdek hiánya nem képezhetette hivatalbóli visszautasítás alapját. Vö. Dr. Kovács Marcel: *A polgári perrendtartás magyarázata*. III. füzet Budapest, Pesti Könyvnyomda Rt, 1927, 320-321. o.

személy bejelenti beavatkozási szándékát. Az, hogy a Pp. általános szabályai szerint folyó perekben nem terheli a bíróságot olyan kötelezettség, hogy értesítést küldjön a beavatkozás lehetőségéről, azt az elvárást támasztja a felek közötti jogvita mikénti eldőlésében érdekeltek felé, hogy tájékozódjanak arról, hogy indul-e a felek között per, amennyiben igen, melyik bíróság jár el és mikorra van kitűzve tárgyalási határnap. Amennyiben a beavatkozóként szóba jövő személy mégsem szerez tudomást a perről vagy a beavatkozás lehetőségéről, ez általában nem okoz problémát, mert főszabály szerint a perben hozott ítélet jogereje a beavatkozónak az ellenféllel szemben fennálló jogviszonyára a beavatkozó perbeli részvétele esetén sem terjed ki.

Az önkéntes beavatkozás és a perbehívás közti különbség nyilvánul meg abban is, hogy a következetes bírói gyakorlat szerint a kötelezettnek más személyek között folyamatban levő perbe való önkéntes beavatkozása nem szakítja meg a vele szemben fennálló követelés elévülését (BH1980. 480), ellenben a kötelezettnek a jogosult által történő perbe hívása az igény érvényesítésének olyan módja, amely alkalmas az elévülés megszakítására (BH2003. 245). Ha a kötelezett a Pp. 54. §-ának (1) bekezdése szerint saját elhatározásából jelenti be a perbe való beavatkozását, nem történik közlés a jogosult részéről, azaz nem valósul meg olyan cselekmény, amelynek eredményeképpen az anyagi jog szabályai szerint az elévülés megszakad.

Az ún. önkéntes beavatkozás és a perbehívói kezdeményezés a Pp. szabályai alapján a beavatkozóvá válás két elkülönülő útja. Az eljáró bíróság és a perbeli ellenfél nézőpontjából is két különböző esetről van szó. Az azonban előfordul, hogy az azonos érdekű fél hívására, kérésére jelenti be az érdekelt személy a beavatkozását: ha ezt a kérést nem az eljáró bíróság kézbesíti ki, önkéntes beavatkozásról van szó.

Az önkéntes beavatkozás esetében a beavatkozni kívánó a beavatkozás bíróság általi megengedése iránt *kérelmet* (a Pp. szóhasználatában bejelentést) terjeszt elő. A beavatkozást írásban vagy a tárgyaláson szóval kell bejelenteni.² Az írásban benyújtott kérelem alakjára nézve a beadványokra vonatkozó általános szabályok (Pp. 93. §) az irányadóak.

Abból, hogy a törvény szövege szerint a beavatkozást szóban (a Pp. szerinti szóhasználatban: szóval) (csak) a tárgyaláson lehet bejelenteni, számunkra az következik, hogy a Pp. 94. § (4) bekezdése a beavatkozási kérelem esetében nem alkalmazható.³ A Pp. 94. § (4) bekezdése akkor teszi a benne foglalt rendelkezést alkalmazandóvá, ha a törvény másként nem rendelkezik, márpedig a Pp. 55. §-a a beavatkozás szóbeli bejelentésére kizárólag a tárgyaláson biztosít lehetőséget. Ezen dogmatikai érv mellett az a megfontolás is ezt az értelmezést támogatja, hogy amennyiben az ügyvéd által nem képviselt személy a szóbeli beavatkozási kérelmét az utolsó elsőfokú tárgyalás határnapját megelőző napon a lakóhelye vagy a munkahelye szerint illetékes helyi bíróság előtt jegyzőkönyvbe mondhatná, és ez a jegyzőkönyv nem érkezne meg a tárgyalás berekesztése előtt az eljáró

² Pp. 55. §

³ Ezzel ellentétes álláspontra helyezkedett Kengyel Miklós: In Németh János – Kiss Daisy (szerk.): *A polgári perrendtartás magyarázata*. I. kötet. (3. átdolg. kiad.) Budapest, Complex, 2010, 281. o.

bírósághoz, az eljáró bíróság nem hozhatna határozatot a beavatkozás megengedése tárgyában. Ez a nyilvánvalóan vétlen mulasztás a később ismertetésre kerülő bírói gyakorlat alapján lényeges eljárási szabály megsértésének lenne tekintendő és az elsőfokú eljárás megismétlését vonná maga után.

A beavatkozási kérelemmel szembeni tartalmi elvárás a Pp. 55. §-a szerint, hogy a beavatkozni kívánónak meg kell jelölnie, hogy melyik fél pernyertességét kívánja előmozdítani, továbbá, hogy a fél pernyertességéhez milyen jogi érdeke fűződik. Az eljáró bíróság az esetlegesen hiányos kérelem kiegészítésére a Pp. 95. §-a alapján hívhatja fel a kérelmezőt.

2. A felek és a beavatkozó meghallgatása a beavatkozás megengedése tárgyában

A Pp. 56. § (1) bekezdése szerint a bíróság a beavatkozás megengedése tárgyában határozathozatal előtt a feleket és a beavatkozót szükség esetén meghallgatja. Ennek a bírói mérlegelésnek tág teret engedő törvényi rendelkezésnek a bírói gyakorlatban jellemzően megnyilvánuló értelmezésével értünk egyet, ugyanis az eljáró bíróságok – véleményünk szerint helyesen – csak kivételesen mellőzik a felek meghallgatását.

Alláspontunk szerint csak a teljesen egyértelműen megítélhető esetekben (elkésztett beavatkozási kérelem, törvényben kizárt beavatkozás vagy a beavatkozásra kifejezett jogszabályi rendelkezéssel való feljogosítottság) indokolt a peres feleket megfosztani attól a lehetőségtől, hogy a bírói döntés előtt véleményt nyilváníthassanak a beavatkozás megengedhetőségéről. Ezen nézetünket alátámasztja az, hogy a pernek, a per mikénti eldőlésének tétje van a peres felek számára, és általában nem közömbös számukra az, ha egy harmadik személy fellép a perben. További érvünk, hogy a beavatkozni kívánó személyről és főként az illetőnek a per tényállásához való kapcsolódásáról vagy épp annak hiányáról a peres felek vagy legalábbis egyikük több információval rendelkezik, mint a peres aktából dolgozó bíróság. Végül, minthogy a beavatkozási kérelmet a felekkel amúgy is közölni kell,⁴ és nincs olyan sürgős szükség, amely a felek meghallgatásának mellőzését indokoltá tenné, célszerű bevárni a határozathozatal előtt a feleknek az e körben tett nyilatkozatát (vagy a nyilatkozattételre a bíróság által megállapított határidő esetleges eredménytelen elteltét).

A felek és a beavatkozni kívánó meghallgatása kapcsán tűnik célszerűnek tárgyalni a beavatkozni kívánóval szemben támasztott azon követelményt, hogy *valószínűsítse* az általa támogatni kívánt fél pernyertességéhez fűződő *jogi érdekét*. A felek esetleges vitató nyilatkozatai ugyanis hatással lehetnek arra, hogy a jogi érdekét megalapozó tényeket milyen mértékben kell valószínűsítenie a beavatkozni kívánónak.

A jogi érdek valószínűsítésének kötelezettsége a hatályos Pp.-ben nem szerepel; a jogi érdek valószínűvé tételére utaló kitétel a III. Ppn.⁵ hagyta el a Pp. 56. § (1)

⁴ A Pp. 55. § második mondata értelmében.

⁵ Az 1972. évi 26. tvr.

bekezdésének szövegéből. Ettől függetlenül a jogtudomány és a bírói gyakorlat⁶ következetes álláspontja az, hogy a beavatkozni kívánónak a jogi érdekét nem kell bizonyítania, elegendő azt valószínűsítene.⁷

A beavatkozni kívánó *valószínűsítési kötelezettsége két lépcsős*. Egyrészt a beavatkozási kérelmét megalapozó tényeket kell valószínűsítene: ilyen tény lehet például az, hogy a peres felek valamelyikével szerződése áll fenn vagy hogy engedményezéssel megszerzett egy követelést. A tények valószínűsítése az a fázis, melyben a valószínűsítésnek a bíróság által elégségesnek érzett fokát alapvetően meghatározza az, hogy a peres felek valamelyike mely tényt tesz vitássá.⁸ Ugyanakkor a beavatkozási kérelmet megalapozó tények jogi értékelésének, azokhoz jogkövetkezmények fűzésének egyértelmű korlátját jelenti, hogy főszabály szerint a beavatkozó jogviszonyai a más személyek között folyamatban levő perben nem bírálhatóak el.⁹

A második lépésben a beavatkozni kívánónak azt kell valószínűsítene, hogy a kérelmét megalapozó valószínűsített tények összességéből kirajzolódó jogi helyzete alapján kihatással lehet a jogaira, hogy a per miként dől el. Például a kérelmező valószínűsítette azt a tényt, hogy a perbeli ingatlanhoz képest három ingatlannal arrébb elhelyezkedő ingatlan eszmei tulajdoni hányadát megszerezte; de azt is valószínűsítene kellett, hogy ezen valószínűsített tény alapján jogi érdeke fűződik ahhoz, hogy a perbeli ingatlan tulajdonjogát érintő pert melyik fél nyeri meg.

---

⁶ Rengeteg bírósági határozatból lehetne erre nézve idézni, most elegendőnek érezzük a BDT2006. 1316 számon közreadott döntés meghivatkozását, melyben „A fellebbezésben felhívottakra tekintettel rögzíti az ítélőtábla, hogy az érdekellettét hiánya önmagában nem elegendő a beavatkozás engedélyezéséhez, és ugyancsak nem valószínűsít beavatkozásra lehetőséget adó jogi érdek a fellebbezőt ért személyiségi jogsérelem, hiszen ez utóbbit saját maga jogosult orvosolni.”

⁷ Kengyel Miklós szerint „A valószínűsítés nem bizonyítás, csupán egy ahhoz hasonló tevékenység, amely nem a bíró meggyőzésére, hanem egy tény vagy körülmény fennállásának (vagy fenn nem állásának) a hihetővé tételére irányul. Mivel a valószínűsítés nem eredményezhet bizonyosságot, ezért nem szolgálhat a per eldöntése szempontjából releváns tények megállapítására. Tehát a valószínűsítés alapján csak bizonyos eljárási jogok, illetve lehetőségek nyílnak meg, vagy a tényállás megállapítása csak ideiglenes jelleggel történik.” Kengyel Miklós: *Magyar polgári eljárásjog* (10. átdolg. kiad.) Budapest, Osiris, 2010, 288. o.

⁸ Például a Hajdúszoboszlói Városi Bíróság előtt 4.P.20.428/2005 számon indult perben az I-II. rendű alperesek oldalán beavatkozni kívánó beavatkozását a bíróság végzésével megengedte. Miután a felperes kifogásolta a beavatkozó perbe lépését, a bíróság végzésében felhívta a beavatkozót az engedményezés, illetve arról az adósok értesítése megtörténtének igazolására, amely felhívásnak a beavatkozó nem tett eleget. Figyelemmel arra, hogy az alperesek vitatták, hogy az engedményezésről értesítés közlésre került volna, ezért a bíróság 24/I. számú végzésében a beavatkozót a perből kizárta.

⁹ Ezt támasztja alá a Fővárosi Bíróság előtt 8.G. 40.049/2005 számon indult per. Az I. és II. r. alperes a felperes pernyertessége érdekében beavatkozni kívánó beavatkozás iránti kérelme elutasítását kérte. Többek között arra hivatkoztak, hogy a bérleti szerződés a felperes, a III. r. alperes és az I. r. alperes között 2003. május 26-án jött létre, míg a beavatkozó által csatolt együttműködési megállapodás, amely 2003. január 5-én kelt, ezt megelőzően rögzíti a bérlet fennállását. A beavatkozó és a felperes között létrejött, a beavatkozó által csatolt ingatlan adásvételi előszerződés érvényességét is vitatták, mert nem tartalmaz egyértelmű rendelkezést a szerződő felek vonatkozásában és az ingatlan vételárát nem rögzíti. A bíróság a beavatkozást megengedte; a felperes és a beavatkozó között létrejött szerződésekkel kapcsolatos, I. és II. rendű alperesek által előterjesztett kifogásokat érdemben arra hivatkozással nem vizsgálta, mivel a beavatkozó és a felperes közötti jogviszony e perben nem dönthető el és a felperes kereseti kérelmének elbírálása körébe nem tartozik. Próbáltuk a legextrémebb példát megtalálni, de kétségtelenül jogszerű döntést hozott az eljáró bíróság.

Érdeemes összevetni a beavatkozási kérelmet és az ideiglenes intézkedés iránti kérelmet abból a szempontból, hogy a két kérelmetípus által betöltött eltérő funkcióból következően teljesen más a kérelmezővel szemben elvárt valószínűsítés mértéke. Ez alapvetően érthető és rendben lévő, hiszen a beavatkozás megengedése tárgyában hozott határozatnak a tétje főszabály szerint perbeli jogok tartós, de több vonatkozásban eleve korlátozott gyakorolhatósága az azonos érdekű fél pernyertességének előmozdítása végett (valamint a beavatkozó által inkább kapott, mint megfizetett perköltség). Ezzel szemben „az ideiglenes intézkedés elrendelésével a bíróság teljesítésre kötelezi a kérelmező ellenfelét, mégpedig olyan időpontban, amikor a felek közötti jogvitát érdemben még nem bírálta el”.¹⁰ Minthogy tehát az ideiglenes intézkedés iránti kérelem mikénti elbírálása sokkal inkább érezteti a hatását a tárgyalótermen és a bírósági kezelő irodán kívül is, teljesen logikus ezen kérelem esetében a jóval szigorúbb elvárás a valószínűsítés elégséges fokát illetően.¹¹

A gyakorlatban, amikor az eljáró bíróság a peres feleket meghallgatja a beavatkozás megengedhetőségéről, mindenekelőtt azt igyekszik tisztázni, hogy a felek ellenzik-e egyáltalán a kérelmezett beavatkozást. Ez annak ellenére így történik, hogy a perbe történő beavatkozás hatályos szabályozása nem fűz semmilyen jogkövetkezményt a felek e körben tett nyilatkozataihoz, amihez hozzá kell tennünk, hogy a bíróság akkor sem sérti meg a Pp.-t, ha eltekint a feleknek a bíróság által szükségtelennek tartott meghallgatásától.

Ha a beavatkozni kívánó valószínűsítési kötelezettségével kapcsolatban tett megállapításainkból indulunk ki, akkor a felek által tett nyilatkozatok jelentőségét abban láthatjuk, hogy alapvetően meghatározzák a valószínűsítésnek a bíróság által elégségesnek érzett fokát. Ez teljességgel helyénvaló a kérelmet megalapozó tények valószínűsítésének fázisában, hiszen még a per eldöntése szempontjából releváns tények megállapítására is alapot adhatna¹² mindkét fél egyező előadása vagy az ellenfél által bírói felhívás ellenére kétségbe nem vont előadás.

A második lépésben azonban az eljáró bíróság jogkérdésben dönt. Az természetes, hogy amennyiben a felek egyike sem ellenzi a beavatkozást, a bíróság a beavatkozni kívánó jogi helyzetének a perbeli tényálláshoz való lazább kapcsolódása esetén is nagyobb valószínűséggel engedi meg a beavatkozást, ellenben ha a felek valamelyike, különösen ha a beavatkozni kívánó által támogatni kívánt fél ellenzi a beavatkozást, a bíróság szigorúbban vizsgálja, hogy kihatással lehet-e a beavatkozni kívánó jogaira, hogy a per miként dől el.

¹⁰ Kiss Daisy: A tárgyalás. In NÉMETH János – KISS Daisy (szerk.): *A polgári perrendtartás magyarázata*. i.m. 626. o.

¹¹ Az más kérdés, hogy a magunk részéről a bírói gyakorlat által rendszerint elvárt valószínűsítési mértéket az elméletileg indokolthoz képest a beavatkozási kérelem esetében túlságosan alacsony szintűnek, míg az ideiglenes intézkedés iránti kérelem esetében (bizonyos pertípusokat leszámítva) indokolatlanul szigorúnak tartjuk. Míg azonban ez a beavatkozási kérelem vonatkozásában általában célravezető, addig a másik esetben azzal jár, hogy ideiglenes intézkedés a Pp. általános szabályai szerint folyó perekben az 1995-ös törvénymódosítás ellenére továbbra is csak nagyon ritkán kerül elrendelésre, így az ezen jogintézménytől várható pozitív hatás, a gyors és hatékony jogvédelem biztosítása az indokoltnak tűnő esetekben sem valósul meg általában.

¹² A Pp. 163. § (2) bekezdése értelmében.

A kérdés az, hogy pótolhatja-e a beavatkozni kívánó hiányzó jogi érdekét azon körülmény, hogy a felek egyike sem ellenzi a beavatkozást. A Pp. 54. §-a a beavatkozás lehetőségét egyértelműen csak annak a számára biztosítja, akinek jogi érdeke fűződik ahhoz, hogy a más személyek között folyamatban levő per miként dőljön el. A BDT2006. 1316 számon közreadott döntés pedig ráadásul a beavatkozáshoz annyira elengedhetetlennek tartja a jogi érdeket, hogy jogi érdek hiányában erre irányuló kérelem nélkül is, vagyis akár hivatalból eljárva is szükségesnek tartja a beavatkozó perből való kizárását.

Noha a beavatkozás hatályos szabályozásából ez a szigorú szemlélet következik, az a tapasztalatunk, hogy a felek nyilatkozatai a gyakorlatban döntő jelentőséggel bírnak, ha a beavatkozni kívánó beavatkozásának megengedését a felek egyike sem ellenzi. Ilyenkor az eljáró bíróság a beavatkozást nagy valószínűséggel megengedi. Azt, hogy ebben a felek nyilatkozatainak van döntő szerepe, alátámasztja, hogy a bíróság első kérdése tapasztalataink szerint mindig arra irányul, hogy a felek ellenzik-e egyáltalán a kérelmezett beavatkozást, továbbá az, hogy az indokolással ellátott beavatkozást megengedő végzések ilyen esetben mindig utalnak arra is, illetőleg amikor kétségesnek mutatkozik a jogi érdek fennállta, csak arra utalnak, hogy a felek nem ellenezték a beavatkozás megengedését.

Az, hogy az eljáró bíróság általában ilyen nagy jelentőséget tulajdonít a felek jelzett tartalmú nyilatkozatainak, nyilván a rendelkezési elvből fakadó kérelemhez kötöttség¹³ ezen esetre vonatkoztatott értelmezésének következménye. A kérelemhez kötöttséget szabályozó Pp. 3. § (2) bekezdése szerint ugyanis a bíróság – törvény eltérő rendelkezése hiányában – a felek által előterjesztett kérelmekhez és jognyilatkozatokhoz kötve van. Miközben érdemét tekintve nagyon helyeseljük ezt a bírói felfogást, meg kell azt is jegyeznünk, hogy a jogi érdeket a beavatkozáshoz feltétlenül megkövetelő hatályos szabályozás véleményünk szerint nem teszi lehetővé a törvény eltérő rendelkezése esetén nem alkalmazható, a bíróságnak a felek jognyilatkozataihoz való kötöttségét kimondó rendelkezés figyelembevételét.

Mindezek alapján úgy gondoljuk, hogy a bírói gyakorlatban jelenleg is létező, de kétséges törvényi megalapozottságú, a peres feleket e körben is az ügy uraivá tevő megoldást célszerű lenne akként beilleszteni a perbe történő beavatkozás szabályai közé, hogy a jogi érdek megléte csak akkor legyen törvényi elvárás (s így az eljáró bíróság által vizsgálendő körülmény), ha valamelyik peres fél ellenzi a beavatkozás megengedését.

Az érdekazonosság fennálltának megítélését – az önálló beavatkozó esetét kivéve – a rendelkezési elv nagyobb fokú érvényesülése végett rábízánk a beavatkozni kívánó által támogatni kívánt félre. A jelenlegi bírói gyakorlat a kérelmező nyilatkozataiból szokott kiindulni, és csak a teljesen egyértelműen megállapítható érdekellentét esetében utasítja el a beavatkozást. Az eljáró bíróság a támogatni kívánt fél beavatkozást ellenző nyilatkozatára mérlegelése során

¹³ A rendelkezési elv és a kérelemhez kötöttség elve kapcsán elsődleges forrásunkul szolgált: Wopera Zsuzsa: A polgári perjog alapelvei. In Wopera Zsuzsa (szerk.): *Polgári perjog Általános rész.* Budapest, Complex, 2008, 86-89. o.

figyelemmel van, de a gyakorlatban sincs e jognyilatkozathoz kötve.

A beavatkozó főszabály szerint a peres felet támogató szerepet tölt be a peres eljárásban, ami kifejeződik abban is, hogy a Pp. 57. § (1) bekezdésének első mondata értelmében, ha a támogatott fél valamely beavatkozási cselekményt, indítványt, jognyilatkozatot ellenez, azt bizonyosan hatálytalannak kell tekinteni. Szükségesnek tartjuk ennek a logikának a kiterjesztését a beavatkozási kérelemre is, hogy a bíróságot kötő módon mondhassa azt a beavatkozni kívánó által támogatni kívánt fél, aki a per mikénti eldőlésének kockázatát általában elsődlegesen viseli, hogy nem kér a felkínált segítségből. Ezen álláspontunk csak a Pp. módosítása révén tudna érvényre jutni.

Hangsúlyozzuk, hogy az önálló beavatkozó beavatkozási kérelme esetében a bírói gyakorlat – véleményünk szerint helyesen – még kevésbé tulajdonít jelentőséget a peres felek esetleges, a beavatkozás megengedését ellenző nyilatkozatainak. Ez nem jelenti azt, hogy ebben az esetben ne lenne ugyanolyan jellemző a peres felek meghallgatása, és azt sem, hogy az eljáró bíróság kevésbé lenne figyelemmel a peres felek által felhozott érvekre. Ugyanakkor vannak olyan helyzetek, amikor diszfunkcionális következményekre vezetne az, ha az önálló beavatkozónak a peres felek által ellenzett beavatkozását a bíróság nem enged(het)né meg. Ezen állításunkat meggyőzően támasztják alá azon, társasági határozatok bírósági felülvizsgálata iránt indított perek, melyekben az alperesi társaság elismeri tagja, a felperes (adott esetben megalapozatlan) keresetében foglaltakat, és a felperes és az alperes egyaránt ellenzi az alperesi társaság másik (adott esetben a szavazatok többségével rendelkező) tagjának az alperes oldalán történő beavatkozása megengedését.¹⁴

Ha eddig esetleg nem is, ezen példa alapján bizonyára felmerül az általunk tett előző javaslatnál kapcsolatban ellenérvként, hogy azáltal, hogy az önálló beavatkozónak nem minősülő kérelmező beavatkozását a támogatni kívánt fél beavatkozás megengedését ellenző nyilatkozata alapján a bíróság köteles lenne elutasítani, éppen az ilyen összejátszásgyanus helyzetek kiküszöbölésének legfőbb biztosítékát iktatnánk ki. Ehhez azért tegyük rögtön hozzá, hogy a rejtett igazságot felszínre hozó és a peres felek által tévedésbe ejtett bíróságot felvilágosító beavatkozó mitikus figurájával leginkább jogi érdek nélküli beavatkozni kívánók beavatkozási kérelmeiben találkoztunk, akiknek ez volt az egyik érve arra nézve, hogy miért kell megengedni a beavatkozást. A peres felek összejátszására való utalás egyébként is többnyire retorikai fogás, de amennyiben egy konkrét ügyben tényleg a peres felek összejátszása határozza meg, hogy a per miként dől el, ennek következményét is az összejátszó felek viselik. Miként azt ugyanis Wopera Zsuzsa a Pp. (mindenekelőtt annak 148. §-a) alapján megállapította, „a fél rendelkező cselekményeket tehet, azaz jogot ismerhet el, jogról mondhat le és egyezséget köthet, és ezeket a bíróság akkor is köteles figyelembe venni, ha azok a fél méltányos érdekeivel nyilvánvalóan ellentétben állnak”.¹⁵ Harmadik személy jogviszonyaira a perben hozott ítélet (és ítélet hatályú határozat) jogereje főszabály

¹⁴ Példa erre a Fővárosi Bíróság előtt 11.G.41.077/2006 számon indult per, melynek során a felek által ellenzett beavatkozást a bíróság megengedte.

¹⁵ Wopera: i.m. 90. o.

szerint nem terjed ki, így akként tarthatjuk fenn a beavatkozni kívánó által támogatni kívánt fél rendelkezési jogát a hatályos szabályozáshoz képest következetesebben érvényre juttató javaslatunkat, hogy az nem vezethet a beavatkozni kívánó anyagi jogainak sérelmére.

A felek és a beavatkozni kívánó meghallgatására tárgyaláson vagy a Pp. 113. §-ának alkalmazásával tárgyaláson kívül (utóbbi esetben jellemzően írásbeli nyilatkozattételre való felhívás útján) kerül sor. A Pp. 113. § szerint abban, hogy milyen formában történjen a meghallgatás, annak van meghatározó szerepe, hogy a meghallgatás a tárgyalásig elhalasztható avagy sem. Tapasztalataink szerint azonban ebben legalább olyan fontos szerepe van annak, hogy az eljáró bíró a beavatkozás esetében melyik meghallgatási formát tartja célravezetőnek.

A magunk részéről miközben a kitűzött tárgyalási határnapig hátralévő idő szempontját sem kívánjuk figyelmen kívül hagyni, a tárgyaláson való meghallgatás előnyét abban látjuk, hogy a felek és a beavatkozni kívánó azonnal tudnak válaszolni egymás nyilatkozataira. Ha a beavatkozást a tárgyaláson jelentik be, kézenfekvő, hogy a bíróság a beavatkozni kívánót és a megjelent fele(ke)t ezen a tárgyaláson meghallgassa. Utalunk arra is, hogy amikor nem világos az írásban előterjesztett beavatkozási kérelemből az eljáró bíróság számára, hogy a beavatkozni kívánó miért gondolja úgy, hogy kihatással lehet a jogaira, hogy a per miként dől el, e kérdést előszeretettel tisztázza a közvetlenebb kommunikációt, rákérdezést lehetővé tevő tárgyaláson.

3. A beavatkozási kérelem alakszerű határozattal való elbírálásának kötelezettsége

A kérelemhez kötöttséget szabályozó Pp. 3. § (2) bekezdése nem szól arról, hogy a bíróság a felek által előterjesztett kérelmekhez hasonlóan bármely beavatkozói kérelemhez kötve volna. Ennek ellenére azt kell, hogy gondoljuk (és ebben az alábbiakban bemutatásra kerülő bírói gyakorlat megerősít bennünket), hogy a beavatkozni kívánó rendelkezési joga kiterjed arra, hogy az eljáró bíróság döntsön az általa előterjesztett beavatkozási kérelemről. Ráadásul ez minden (vagyis nem csupán az önálló) beavatkozónak olyan saját jogosultsága, amelyet nem hatálytalaníthat a támogatni kívánt fél ellenkezése sem.

A Legfelsőbb Bíróság irányadónak tekintett, BH1986. 202. és BH1995. 36. számon közreadott döntései az elsőfokú bíróság ítéletének hatályon kívül helyezését és az elsőfokú bíróságnak a per újabb tárgyalására és újabb határozat hozatalára utasítását maga után vonó *lényeges eljárási szabály megsértésének* tekintették azt, hogy az elsőfokú bíróság nem hozott határozatot a beavatkozás megengedése tárgyában. Annyiban érdemes különbséget tenni a két döntés között, hogy a korábbi esetben az elsőfokú bíróság az elsőfokú eljárás több lényeges szabályát is megsértette, s a perbehívottat, akinek a beavatkozása megengedését illetően nem hozott határozatot, II. r. alperesként kezelte anélkül, hogy ellene keresetet indítottak volna. Ezzel szemben a későbbi ügyben az elsőfokú bíróság a beavatkozó részvételével folytatta le az elsőfokú eljárást, de a beavatkozás megengedése körében nem hozott határozatot. A BH1995. 36.

számon közreadott határozatból így az is külön kiemelés érdemel, hogy „a beavatkozás megengedése nélküli beavatkozási részvétel tehát törvénysértő” és nem óvja meg az elsőfokú bíróság ítéletét a hatályon kívül helyezéstől.

Mindkét döntés a Pp. 56. § (1) bekezdéséből vonja le azt a következtetést, hogy a bíróságnak a beavatkozás megengedése körében határozatot kell hoznia. Ha felidézzük a Pp. hivatkozott rendelkezését,¹⁶ látható, hogy az elsődlegesen a felek és a beavatkozó meghallgatására vonatkozik. Minthogy azonban a Pp. beavatkozásra vonatkozó szabályozása igen szűkszavú (ami nem baj, csak tény), bizonyos tartalmi elemeket csak a jogszabály-értelmezés módszerei¹⁷ segítségével tárhatunk fel. Ha e jogi normát önmagában, elszigetelten vizsgáljuk a nyelvtani és logikai értelmezés alkalmazásával, olyan egyértelmű következtetésre semmiképpen sem juthatunk, hogy a beavatkozás megengedése tárgyában kötelező lenne a határozathozatal, hiszen e rendelkezés szempontjából annyiban bír jelentőséggel a határozathozatal, hogy a feleket és a beavatkozót e „határozathozatal előtt” hallgatja meg (szükség esetén) a bíróság. Maga a normaszöveg nem ad választ arra a kérdésre, hogy a bíróság köteles-e határozatot hozni, avagy célszerűségi vagy egyéb megfontolásokból akár tartózkodhat is a határozathozataltól. Ugyanakkor a rendszertani értelmezés segítségével, a polgári perben érvényesülő sajátos alapelvek figyelembevételével feltárható a vizsgált jogi norma valódi tartalma: a rendelkezési elv és a kérelemhez kötöttség alapján a beavatkozás megengedése tárgyában a bíróság köteles határozatot hozni.

Az utóbbi évek bírói gyakorlatának vizsgálata alapján az állapítható meg, hogy a bíróságnak a beavatkozás tárgyában alakszerű határozatot kell hoznia, ennek elmulasztása a bíróság részéről főszabály szerint változatlanul lényeges eljárási szabálysértés.¹⁸ Elmozdulás abban a vonatkozásban tapasztalható, hogy amennyiben a beavatkozónak lehetősége volt a perben való részvételre és különösképpen, ha aktívan részt is vett a perben, a beavatkozás tárgyában való határozathozatal elmulasztását, amely nem vitásan eljárási szabály megsértése, a bíróságok akként értékelik, hogy annak a per érdemi elbírálására kihatása nem volt, ezért az elsőfokú bíróság ítéletét nem helyezik hatályon kívül.¹⁹ Ez

¹⁶ Pp. 56. § (1) A bíróság a beavatkozás megengedése tárgyában határozathozatal előtt a feleket és a beavatkozót szükség esetén meghallgatja.

¹⁷ A jogszabály-értelmezés módszerei kapcsán elsődleges forrásunkul szolgált: Szilágyi Péter: *Jogi alaptan*. Budapest, Osiris, 1998. 303. o.

¹⁸ Például a Fővárosi Ítéltábla a 4.Kf. 27.227/2007/9. számú végzésével az elsőfokú bíróság ítéletét hatályon kívül helyezte és az elsőfokú bíróságot a per újabb tárgyalására és újabb határozat hozatalára utasította amiatt, mert az elsőfokú bíróság az önkéntes beavatkozás iránti kérelemről elmulasztott döntést hozni; az Ítéltábla e mulasztást olyan súlyúnak értékelte, ami miatt szükséges volt a tárgyalás megismétlése. Megjegyzendő továbbá, hogy olykor azok az ítéletek (pl. a Győri Ítéltábla jogerős ítélete a Komárom-Esztergom Megyei Bíróság előtt 4.P.20.926/2007 számon indult perben) is utalnak a bírói gyakorlatban érvényesülő főszabályra, mely szerint a beavatkozás tárgyában az alakszerű határozat meghozatalának elmulasztása lényeges eljárási szabálysértés, melyek – mint látni fogjuk – a konkrét esetben mégsem tartják indokoltnak a Pp. 252. § (2) bekezdésének alkalmazását.

¹⁹ Ezt a szemléletet világosan tükrözi a Győri Ítéltábla jogerős ítélete a Komárom-Esztergom Megyei Bíróság előtt 4.P.20.926/2007 számon indult perben. Ebben az ügyben az elsőfokú bíróság a beavatkozásról alakszerű határozatot nem hozott, de a perbehívás után a perbehívott az eljárásban részt vett, így a határozathozatal elmulasztásában megnyilvánuló szabálysértésnek a per érdemi

kétségtelenül eltérést jelent a BH1995. 36. számon közreadott határozatban megnyilvánuló azon bírói felfogástól, amely – mint láttuk – a beavatkozónak az elsőfokú eljárásban való részvétele ellenére szükségesnek tartotta az elsőfokú ítélet hatályon kívül helyezését.

A magunk részéről egyetértünk azzal, hogy amennyiben valóban részt vehetett a beavatkozó az elsőfokú eljárásban, a beavatkozás megengedése tárgyában való határozathozatal elmulasztása nem olyan súlyú eljárási szabálysértés, amely indokoltá tenné az elsőfokú bíróság ítéletének hatályon kívül helyezését. Ugyanakkor azt legalább ilyen fontosnak tartjuk, hogy ezen eljárási szabálysértést egyrészt el kellene kerülni, másrészt egységesen kellene megítélni, hogy maga után vonja-e az elsőfokú ítélet hatályon kívül helyezését. Ami a következetes elbírálás igényét illeti, az az utóbbi évek során a Legfelsőbb Bíróság és az ítélőtáblák gyakorlatában megvalósulni látszik a fentiekben bemutatott példák szerinti és az általunk is előnyben részesített megoldás érvényesülésével.

A bíróságnak a beavatkozás megengedése körében alakszerű határozatot – *végzést* – kell hoznia (BH1995. 36.). Minthogy a Pp. 212. § (1) bekezdése szerint a bíróság a per érdemében ítélettel, a per során felmerült minden más kérdésben – ideértve a per megszüntetését is – végzéssel határoz, teljesen egyértelmű, hogy a beavatkozó perbeli részvételét s ezáltal a beavatkozót megillető perbeli jogok konkrét személy általi gyakorolhatóságát érintő határozatok mind végzések. Megjegyzendő, hogy amennyiben ez nem így lenne, nyilvánvalóan nem lenne elégséges a beavatkozó jogi érdekét csupán valószínűsíteni. Az, hogy a beavatkozás megengedése tárgyában végzésben kell döntenet, azt is jelenti, hogy amennyiben a beavatkozás iránti kérelemről az ítéletben dönt a bíróság, ezzel eljárási szabálysértést valósít meg.²⁰

4. A beavatkozást megengedő végzés

A beavatkozás megengedéséhez az alábbi feltételek együttes megvalósulására van szükség:

---

elbírálására kihatása nem volt, ezért a Pp. 252. § (2) bekezdésének alkalmazását az Ítéletábla nem találta indokoltnak. Ehhez hasonlóan nem vezetett az elsőfokú ítélet hatályon kívül helyezésére a Fővárosi Bíróság előtt 2.P.630.749/2005 számon indult perben az, hogy az eljárás félbeszakadásának megszűnése után az elsőfokú bíróság nem hozott a beavatkozás megengedéséről új alakszerű végzést (az eljárás félbeszakadásának tartama alatt hozott, a beavatkozás megengedését tartalmazó végzés a Pp. 112. § (2) bekezdése szerint hatálytalannak minősült). Ebben az ügyben mind a fellebbezés folytán eljáró Fővárosi Ítéletábla, mind a felülvizsgálati kérelmet elbíráló Legfelsőbb Bíróság vizsgálta az elsőfokú bíróság ezen eljárási szabálysértését, de arra tekintettel, hogy a beavatkozó képviselője a tárgyalásokon jelen volt, ott nyilatkozatokat tett, az alakszerű határozat újbóli meghozatalának elmaradását nem tekintették olyan súlyos eljárási szabálysértésnek, amely az elsőfokú bíróság ítéletének a Pp. 252. § (2) bekezdése szerinti hatályon kívül helyezését indokoltá tette volna.

²⁰ Például a Debreceni Ítéletábla eljárási szabálysértésnek minősítette azt, hogy a Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Bíróság 10.P.20.414/2011/8. számú ítéletében utasította el a beavatkozás iránti kérelmet. A konkrét eset körülményeit értékelve azonban az Ítéletábla ezt az eljárási szabálysértést nem tekintette olyan lényegesnek, amely miatt szükséges volna az elsőfokú tárgyalás megismétlése.

- a per mikénti eldőléséhez fűződő jogi érdek valószínűsítése;
- a támogatni kívánt féllel való érdekazonosság (a bírói gyakorlat alapján talán pontosabb az a megfogalmazás, hogy a támogatni kívánt féllel szemben egyértelműen megállapíthatóan fennálló érdekellentét hiánya);
- beavatkozási kérelem,²¹ amely tartalmazza annak megjelölését, hogy a beavatkozni kívánó melyik fél pernyertességét kívánja előmozdítani, továbbá, hogy a fél pernyertességéhez milyen jogi érdeke fűződik;
- nincs berekesztve az elsőfokú tárgyalás.

A beavatkozást megengedő végzés ellen a Pp. 56. § (3) bekezdése értelmében nincs helye fellebbezésnek. A Pp. továbbá – szemben bizonyos más végzésekkel (pl. a bíró kizárását megtagadó végzés) – ezt a végzést az ítélet elleni fellebbezésben sem teszi megtámadhatóvá. Mindebből az következik, hogy – figyelemmel a Pp. 222. § (1) bekezdésére, mely szerint megindokolni csak olyan végzést kell, amely külön fellebbezéssel megtámadható, valamint a Pp. 221. § (2) bekezdésére, melynek alapján az eljárás folyamán hozott határozatokat csak annyiban kell megindokolni, amennyiben azok csak az ítélet elleni fellebbezésben támadhatók meg – *a beavatkozás megengedését a bíróság nem köteles megindokolni* sem a beavatkozást megengedő végzésben, sem az ítéletben.

Az indokolási kötelezettség hiánya természetesen nem zárja ki az indokolás lehetőségét. És valóban azt tapasztalhatjuk, hogy egyaránt előfordulnak indokolás nélküli, illetve a döntés indokait tömören feltüntető beavatkozást megengedő végzések. Azt, hogy az eljáró bíró melyik megoldást választja, úgy tűnik, alapvetően az illető bírónak a kialakult gyakorlata és nem például az határozza meg, hogy egyszerű vagy bonyolultabb (s utóbbi esetben a döntés mögött meghúzódó bírói gondolatmenet megismerése iránti igényt, kíváncsiságot inkább felkeltő) az eldöntendő kérdés, amely az esetek döntő többségében az, hogy valószínűsítette-e a beavatkozni kívánó a per mikénti eldőléséhez fűződő jogi érdekét.

Ugyanakkor még mielőtt bárki túlzott gyakorlati jelentőséget tulajdonítana annak, hogy a beavatkozást megengedő végzésben feltüntetésre kerülnek a döntés indokai avagy sem, jelezzük, hogy amennyiben az eljáró bíróság indokát is adja a döntésének, ez – tisztelet a kivételnek – merőben formális. Különösen a valószínűsítés második lépésével kapcsolatban nem számíthatunk bírói érvekre az ilyen típusú végzésekben, pedig amennyiben nem jogi érdeket keletkeztető tipikus tényállással állunk szemben, éppen az a legnehezebben eldönthető kérdés, hogy a jogi helyzete alapján kihatással lehet-e a beavatkozni kívánó jogaira, hogy a per

---

²¹ A Fővárosi Bíróság előtt 2.P.630.749/2005 számon indult perben a beavatkozás iránti kérelem előterjesztésére az eljárás félbeszakadásának tartama alatt került sor, ami miatt az hatálytalannak minősült a Pp. 112. § (2) bekezdésében foglalt szabályra figyelemmel, továbbá az eljárás félbeszakadásának megszűnése után a beavatkozó kifejezetten beavatkozás iránti kérelmet nem terjesztett elő. Minthogy azonban a beavatkozó képviselője a tárgyalásokon nyilatkozatokat tett, a bíróság pedig a beavatkozót a tárgyalásokra megidézte, s a beavatkozó nyilatkozatait jegyzőkönyvbe foglalta, továbbá a beavatkozónak a cselekményeit az elsőfokú eljárás során a felek sem kifogásolták, ellenkezőleg, azokra nyilatkoztak is, az ügyben fellebbezés folytán eljáró Fővárosi Ítéltábla, valamint a felülvizsgálati kérelmet elbíráló Legfelsőbb Bíróság sem látott okot az elsőfokú bíróság ítéletének hatályon kívül helyezésére.

miként dől el; ebben az esetben a beavatkozás megengedését esetleg ellenző felet igencsak érdekelné, hogy miért adott erre a kérdésre az eljáró bíróság igenlő választ. Mindezt azért érdemes számításba vennünk, mielőtt alaptalan reményektől vezetve fölösleges küzdelmet kezdeményeznénk azért, hogy a beavatkozást megengedő végzést a bíróság köteles legyen megindokolni.

Meg kell persze azt is jegyeznünk, hogy amennyiben nem kívánjuk felborítani vagy legalábbis fellazítani a Pp. dogmatikai rendszerét, melyben – mint a fentiekben írtakból látható – összekapcsolódik a jogorvoslat lehetősége a bíróság indoklási kötelezettségével, úgy lehetne csak a bíróság számára indoklási kötelezettséget előírni, ha megnyitnánk a jogorvoslat lehetőségét is.

A beavatkozást megengedő végzés ellen a jövőben sem célszerű külön fellebbezési jogot biztosítani. Amellett, hogy ez a jogorvoslati lehetőség nagyon csábító perelhúzási trükkökre teremtene alapot, ami ennél lényegesebb, a beavatkozás esetlegesen jogsértő megengedése nem okoz oly nagy és főként olyan utóbb orvosolhatatlan hátrányt, amelynek a kiküszöbölése végett szükséges lenne már az elsőfokú ítélet meghozatala előtt a per iratait (vagy legalábbis a beavatkozással összefüggő résziratokat) felterjeszteni a másodfokú bírósághoz. A beavatkozás megengedése ugyanis perbeli jogok tartós gyakorolhatóságát teszi lehetővé, s így nem érezteti a hatását a tárgyalótermen kívül.

Hangsúlyozzuk továbbá, hogy azon javaslatunk, mely szerint az önálló beavatkozónak nem minősülő kérelmező beavatkozását a támogatni kívánt fél beavatkozás megengedését ellenző nyilatkozata alapján a bíróság köteles lenne elutasítani, jelentősen csökkentené a beavatkozás esetlegesen jogsértő megengedésének lehetséges káros következményeit, hiszen a támogatni kívánt fél az, akire elsődlegesen visszaüthet²² a kéretlen segítő (esetlegesen a társadalmi normákkal nehezen összeegyeztethető) perbeli magatartása. Továbbá amennyiben a beavatkozás megengedésének egyik feltétele lenne, hogy a támogatni kívánt fél nem ellenzi a beavatkozás megengedését, ez annak kockázatát is jelentősen csökkentené (figyelemmel arra a jelen tanulmány keretei között részletesebben nem kifejezhető javaslatunkra is, mely szerint a per iratainak megtekintésére és azokról másolatok készítésére a beavatkozó a beavatkozás megengedését követően lenne jogosult), hogy illetéktelen személy ismeri meg a per iratait.

Végezetül érdemes legalább utalnunk arra, hogy a beavatkozást megengedő végzés jellemző sajátosságait, azt, hogy ellene nincs helye fellebbezésnek, és hogy a bíróság nem köteles megindokolni, a beavatkozás jogszerűtlen megengedésének utólagos korrekciójára is alkalmas, a beavatkozót a perből kizáró végzésre irányadó szabályozás és bírói gyakorlat fényében még inkább elfogadhatónak tartjuk.

---

²² Nem kívánunk belemenni abba a jogbölcseleti vitába, hogy az eljáró bíró szubjektív érzelmei mennyiben hatnak ki a pervezetésre és a határozathozatalra. A bírói önképhez hozzátartozik tapasztalataink szerint a szubjektív elemek befolyásának teljes tagadása, ellenben a pervezetést magyarázó ügyvéd (a peres félről nem is beszélve) bizonyára eltúlozza ennek jelentőségét. Nem vitatjuk, hogy az eljáró bíró törekszik a szubjektív elemek befolyásának kiszűrésére, de láttunk már kivételszámba menő, érzelmeiktől túlfűtött tárgyalásvezetést. Mindenesetre megadnánk a támogatni kívánt félnek azt a jogi lehetőséget, hogy mondhassa a bíróságot kötő módon, hogy nem kívánja felvállalni annak kockázatát, hogy az eljáró bíró semleges alapállását egy beavatkozó renitens magatartása esetlegesen kedvezőtlen irányba befolyásolhassa.

Továbbá a Pp. megítélésünk szerint helyes és a korántsem egységes bírói gyakorlatból vett alábbi példával²³ szemléltetett értelmezése alapján ha a fél sérelmezi a beavatkozó beavatkozásának megengedését, ezt a Pp. 114. § szerinti kifogásnak kell tekinteni, és ennek megfelelően a figyelmen kívül hagyását a bíróság legkésőbb az ítéletében megindokolni köteles. Ez pedig azt jelenti, hogy noha a beavatkozás megengedését – miként azt a fentiekben levezettük – a bíróság az ítéletben sem köteles megindokolni, arról köteles (lenne) számot adni, hogy a fél kifogása ellenére miért nem zárta ki a perből a beavatkozót, ami lényegében ugyanaz a kérdés, mint az, hogy miért engedte meg a beavatkozást.

5. A beavatkozást elutasító végzés

A beavatkozás elutasításának akkor van helye, ha a beavatkozás megengedésének valamelyik feltétele hiányzik. Ehhez rögtön tegyük hozzá, hogy amennyiben maga a beavatkozási kérelem nem került előterjesztésre, akkor nincs miről határozatot hozni, nincs mit elutasítani. A beavatkozás elutasításának oka az esetek döntő többségében az, hogy a beavatkozni kívánó nem valószínűsítette a per mikénti eldőléséhez fűződő jogi érdekét.

A beavatkozás elutasításának eseteit a Pp. nem sorolja fel akként, mint más, vitathatatlanul nagyobb jelentőséggel bíró beadványok elutasítására (pl. a keresetlevél idézés kibocsátása nélküli elutasítására vagy a fellebbezés hivatalbóli elutasítására) vezető okokat. Ehelyett a beavatkozás (megengedésének) feltételeit tartalmazza. Noha nincs érdemi különbség a két megoldás között, találhatunk példát²⁴ arra, hogy annak folytán, hogy a Pp. nem mondja ki kifejezetten, hogy a támogatni kívánt féllel szemben egyértelműen megállapíthatóan fennálló érdekellentét a beavatkozás elutasításához vezet (a Pp. a beavatkozást az azonos érdekű fél pernyertességének előmozdítása végett teszi lehetővé), előfordulhat, hogy a bíróság más jogkövetkezményt fűz a támogatni kívánt féllel való érdekazonosság hiányához.

Megjegyzendő, hogy a korábban ismertetett javaslatunk alapján, amely az érdekazonosság fennálltának megítélését – az önálló beavatkozó esetét kivéve – a rendelkezési elv nagyobb fokú érvényesülése végett rábízná a beavatkozni kívánó által támogatni kívánt félre, a támogatni kívánt fél beavatkozás megengedését ellenző nyilatkozata egyértelműen a beavatkozás bíróság általi elutasítását vonná

²³ A Somogy Megyei Bíróság 5.K. 20.300/2008/7. számú ítélete indokolásában rögzítette, hogy a felperes és a felperesi beavatkozó sérelmezte az alperesi beavatkozók beavatkozásának megengedését, e hivatkozást azonban érdemben nem vizsgálta. Az ügyben benyújtott felülvizsgálati kérelmet elbíráló Legfelsőbb Bíróság megállapította, hogy a megyei bíróság ezzel megsértette a Pp. 114. §-át, mert a kifogás elutasítását ítéletében nem indokolta meg, ugyanakkor úgy ítélte meg, hogy ez az eljárási szabálysértés az ügy érdemi elbírálására kihatással nem volt.

²⁴ A Fővárosi Ítéltábla 5.Pf.21.065/2008/3. számú, a Fővárosi Bíróság előtt 47.P/J.631.141/2005 számon indult perben hozott jogerős ítéletének indokolása szerint az Ítéltábla a felperes által képviselt és nem az alperes pernyertességét előmozdító jognyilatkozatokat tevő II. rendű alperesi beavatkozó kizárására nem látott okot. A megoldást a problémára a Pp. 57. § (1) bekezdésében vélte megtalálni, melynek alapján a II. rendű alperesi beavatkozó valamennyi jognyilatkozatát hatálytalannak minősítette, mert a II. rendű alperesi beavatkozó valamennyi jognyilatkozata ellentétes volt az alperes jognyilatkozatával.

maga után.

A Pp. 56. § (3) bekezdése szerint a beavatkozást elutasító határozat ellen a beavatkozó fellebbezéssel élhet; ennek jogerős elintézéséig a beavatkozó a perben részt vehet. Minthogy e végzés külön fellebbezéssel megtámadható, a bíróság a Pp. 222. § (1) bekezdése alapján köteles megindokolni. Kiemelést érdemel, hogy a Pp. csak a beavatkozó számára biztosítja az e végzés elleni fellebbezés lehetőségét, a felek számára nem.

A bírói gyakorlat alapján levonható egyik fő következtetés az, hogy a beavatkozást elutasító végzés bármely hibája, illetőleg a szabályszerű kézbesítésének elmaradása nem vonja maga után az elsőfokú eljárás megismétlését, ha egyébként a beavatkozó az eljárásban részt vett. Ezt szemlélteti a Legfelsőbb Bíróság irányadónak tekintett, BH1996. 333. számon közreadott döntése, amely bár főszabályként lényeges eljárási szabálysértésnek tekinti a beavatkozás lehetőségét megtagadó határozat beavatkozóval való, szabályszerű kézbesítés útján történő közlésének elmaradását, úgy ítéli meg – véleményünk szerint helyesen –, hogy amennyiben a beavatkozó az általa támogatott fél fellebbezése folytán a másodfokú eljárásban részt vesz és jogait az általa támogatott féllel együttműködve érvényesítheti, az eljárás megismétlése szükségtelen. Megjegyzendő, hogy ebben az ügyben más eljárási szabálysértésnek minősülő mulasztásra is sor került, az elsőfokú bíróság ugyanis nem indokolta meg a beavatkozás elutasítását, bár kétségtelen, hogy ez a mulasztás amellet az eljárási szabálysértés mellett, hogy az elutasító határozat közlésének hiányában a beavatkozást kérő nem élhetett a jogorvoslati jogával, különösebb jelentőséggel nem bírt.

Azt mindenesetre megállapíthatjuk, hogy a bíróság fontos kötelezettsége a beavatkozást elutasító végzés, mint egyébként valamennyi, külön fellebbezéssel megtámadható végzés szabályszerű közlése a végzés elleni fellebbezésre jogosulttal, mert a végzés ismeretében élhet a fellebbezésre jogosult, jelen esetben a beavatkozó a jogorvoslati jogával. Éppen ezért nem tűnik fölöslegesnek rögzíteni azt, hogy e végzést kézbesítés útján kell közölni, ha a bíróság tárgyaláson kívül hozta meg (Pp. 219. § (1) bek. d) pontja), s úgyszintén kézbesíteni kell a tárgyalás folyamán hozott, beavatkozást elutasító végzést a tárgyalást elmulasztó beavatkozónak (Pp. 219. § (1) bek. c) pontja).

A fentebb bemutatott bírói gyakorlat és az azt reprezentáló, hivatkozott BH a Pp. azon rendelkezésén alapul, melynek értelmében – mint láttuk – a beavatkozás jogerős elutasításáig a beavatkozó a perben részt vehet. Ezen szabály igazán pozitív szerepet azonban nem akkor tölt be, amikor elkerülendő és elkerülhető eljárási szabálysértés súlyának mérséklését s ennek folytán az elsőfokú eljárás megismétlése szükségességének kiküszöbölését eredményezi, hanem amikor ennek köszönhetően *nem kell bevárnia az elsőfokú bíróságnak az ítélet meghozatalával a beavatkozást elutasító végzés elleni fellebbezés elbírálását.*

A beavatkozást elutasító végzés elleni fellebbezést az elsőfokú bíróság a Pp. 257. § (1) bekezdése alapján a per irataival (vagy legalábbis a beavatkozással összefüggő résziratokkal) és az esetleg benyújtott észrevételekkel együtt

felterjeszti a másodfokú bírósághoz.²⁵ Ha a per megérett az ítélethozatalra, nem akadályozza az érdemi határozat meghozatalának, ha a beavatkozás elutasítása még nem emelkedett jogerőre. Ez a helyzet vagy úgy alakul ki, hogy az utolsó elsőfokú tárgyaláson kerül sor a beavatkozás elutasítására (kivéve, ha a fellebbezésre jogosult beavatkozó a fellebbezésről még ezen a tárgyaláson lemond), vagy úgy, hogy az elsőfokú ítélet meghozatalakor a korábban felterjesztett fellebbezést nem bírálták el még jogerősen.

A bírói gyakorlat egyaránt szolgál pozitív és negatív példákkal. Az alapkérdés az, hogy az eljáró bíró él-e a Pp. által felkínált, a per befejezhetőségét elősegítő megoldással vagy él a tárgyalás elhalasztására látszólag okot adó lehetőséggel, s bevárja a fellebbezés elbírálását.

A leginkább ismertté vált pozitív példa a Magyar Gárda Egyesület feloszlására irányuló perhez kötődik, amelybe mindkét peres fél oldalán nagy számban kívántak beavatkozni, s ez a helyzet kikényszerítette, hogy a beavatkozók kizárásának, illetve a beavatkozások elutasításának jogerőre emelkedését nem volt szabad bevárni, mert ellenkező esetben feltételezhetően a világ végéig akadt volna új beavatkozni kívánó, s a pert nem lehetett volna befejezni. Az ebben a perben meghozott elsőfokú ítélet²⁶ indokolása rögzíti, hogy

„A bíróság álláspontja szerint nem volt akadályozó az érdemi határozathozatalnak az sem, hogy néhány beavatkozó esetében a beavatkozás elutasítása még nem került jogerősen elbírálásra. Az érintettek eljárási jogai ugyanis nem sérültek, hiszen a határozathozatal megelőző tárgyalásra szabályszerű idézést kaptak, ... és a beavatkozást kérők a Pp. 56. § (3) bekezdése alapján élhettek eljárási jogosítványaikkal.”

Meg kell jegyeznünk, hogy az ezen ügyben előterjesztett jogorvoslati kérelmeket elbíráló bíróságok nem jutottak olyan megállapításra, hogy az általunk pozitívnak értékelt eljárás mód bármely eljárási szabályt sértene.

További példaként szemlélteti az általunk dicsért megoldás gyakorlatban való megvalósulását egy olyan per,²⁷ melyben a beavatkozást elutasító végzés elleni fellebbezés folytán a beavatkozással összefüggő résziratok a másodfokú bíróságon voltak, amikor az elsőfokú bíróság ítéletet hozott, így a bíróság a Pp. 56. § (3) bekezdése alapján a beavatkozó perben való részvételét beavatkozókénti minőségében biztosította. Vagyis a bíróság nem várta be az ítélet meghozatalával sem a fellebbezés eredményét, sem a teljes iratanyag visszaérkezését.

Ezen példák megerősítik, hogy a dogmatikailag helyes megoldás nem bevárni az ítélet meghozatalával a beavatkozást elutasító végzés elleni fellebbezés elbírálását, hanem a fellebbezés jogerős elbírálásáig biztosítani a beavatkozó perben való részvételét. Ugyanakkor a konkrét ügyben eljáró bíróság nem mindig ezt az elvet

²⁵ Már amennyiben az elsőfokú bíróság a Pp. 257. § (1) bekezdése szerint nem tesz maga eleget a fellebbezésnek. Minthogy ugyanis a Pp. 227. § (2) bekezdése alapján a bíróság nincs köteve a beavatkozást elutasító végzéséhez, azt megváltoztatva a beavatkozást megengedheti.

²⁶ A Fővárosi Bíróság 19.P.26.453/2007/126. számú elsőfokú ítélete.

²⁷ A Fővárosi Munkügyi Bíróság előtt 31.M.3692/2006 számon indult per. A rend kedvéért tegyük hozzá, hogy az ezen ügyben előterjesztett jogorvoslati kérelmeket elbíráló bíróságok sem jutottak olyan megállapításra, hogy ez a megoldás bármely eljárási szabályt sértene.

követi. Azt a magunk részéről még el tudjuk fogadni, ha egy nem hosszú ideje folyó perben az első beavatkozó esetében a bíróság törekszik annak egyértelmű tisztázására, hogy van-e helye a kérelmezett és általa elutasított beavatkozásnak, s ezért bevárja a végzése elleni fellebbezés elbírálását.

Amit egyértelműen elfogadhatatlannak tartunk az az a napi bírói gyakorlatból sajnálatos módon nem hiányzó eljárás mód, hogy az eljáró bíróság olykor már a sokadik, ugyanabba a perbe beavatkozni kívánó beavatkozását elutasító végzés elleni fellebbezés elbírálását várja be. Ezzel az a legnagyobb problémánk, hogy maga a bíróság hat ösztönzőleg a per elhúzására irányuló szándék létrejöttére, mert ha az első beavatkozási kérelem előterjesztése mögött még nem is feltétlenül ez a szándék húzódott meg, előbb vagy utóbb az a fél (vagy jóval ritkábban azon harmadik személy(ek)), aki(k)nek nem érdeke a per befejezhetősége, rá fog(nak) jönni, hogy nincs másra szükség, mint arra, hogy olyan beavatkozni kívánók kövessék egymást (a per mikénti eldőléséhez fűződő jogi érdekük fennálltát valószínűsíteni nem tudó, de nem is nagyon akaró ismerősök), akiknek a beavatkozását el kell utasítani. Ha ez a helyzet áll elő, és a bíróság továbbra is bevárja a fellebbezések elbírálását, azt egyértelműen az eljáró bíró hibájának kell tekintenünk, ami, mint a fentiekben bemutattuk, nem a törvény rendelkezéseiből fakad és a bíróság számára a Pp. 8. § (2) bekezdésében előírt kötelezettség figyelmen kívül hagyását jelenti.

Ugyanakkor hangsúlyozandó, hogy a perek ésszerű időn belül történő befejezésének követelménye akkor fog megfelelően megvalósulni, ha ez az eljáró bíró belső igényévé válik. Ennek hiányában támaszthatunk elvárásokat, mondhatjuk azt, hogy a beavatkozást elutasító végzés elleni fellebbezés elbírálásának bevétele nem ok a tárgyalás elhalasztására, ha a bíróság a tárgyalást el kívánja halasztani, fog erre olyan indokot találni (pl. a jogvita elbírálása szempontjából nem feltétlenül szükséges tanúkihallgatás, iratbeszerzés), amelynek megalapozottságát jóval nehezebb számon kérni.

A legfontosabb azonban e vonatkozásban is a bírói gyakorlat következetessége lenne. Gondoljunk bele abba a példába, hogy B tartozik A-nak, C pedig B-nek, és mindkét követelést perben érvényesítik. A B és C közötti perben beavatkozási kérelmet terjeszt elő egy jogi érdek nélküli beavatkozni kívánó, majd még egy, majd még egy... B gyorsan kapcsol, így az A által ellene indított perben is hasonló spontaneitással²⁸ fellép egy jogi érdek nélküli beavatkozni kívánó. Míg azonban a B és C közötti perben az eljáró bíróság sorra felterjeszti a beavatkozásokat elutasító végzések elleni fellebbezéseket, és bevárja azok elbírálását (noha más ok nincs a tárgyalás elhalasztására), addig az A és B közötti perben az eljáró bíróság az első beavatkozást elutasító végzés elleni fellebbezés elbírálását sem várja be az ítélet meghozatalával. A két bíróság eltérő eljárás módja arra a következményre fog vezetni, hogy még javában folyik a B és C közötti per, amikor B-t már jogerős ítélet kötelezi az A felé történő teljesítésre, amit kénytelen más forrásból megoldani (ha

²⁸ Természetesen korántsem gondoljuk úgy, hogy minden elutasítandó beavatkozást perelhúzási trükknek kellene tekinteni. Ugyanakkor erős kételyeink támadnak a beavatkozni kívánó fellépésének spontaneitásával kapcsolatban, ha erre az azt követő tárgyaláson kerül sor, hogy a perbeli résztvevők előtt ismertté vált a korábbi beavatkozni kívánó beavatkozásának jogerős elutasítása.

tudja), mert a saját követelése nem került kiegyenlítésre.²⁹

Összegzés

Jelen tanulmány egy folyamat fő lépéseit elemezte fokozott figyelmet fordítva a vizsgált kérdéskörhöz kapcsolódó hazai bírói gyakorlat bemutatására. Határozott véleményünk ugyanis, hogy minden megalapozott jogalkotás és felelős jogalkotási javaslat alapja annak megismerése kell, hogy legyen, hogy miként érvényesül a hatályos jog a gyakorlatban.

Ha egy jogintézmény alapvetően betölti a rendeltetését, legalább akkora veszéllyel, mint előnnyel járhat a változtatás. Erre figyelemmel megpróbáltunk mértéktartóak maradni, amikor módosításokat javasoltunk. Megjegyzendő, hogy az általunk indokoltnak tartott változtatások szükségképpen maguk után vonják a beavatkozó perből való kizárására vonatkozó szabályozás megváltoztatásának igényét is, de az ezzel kapcsolatos álláspontunk kifejtése meghaladná a jelen tanulmány kereteit, s túllépne annak körülhatárolt tárgykörén.

Az általunk tett javaslatokon túlmenően is legalább két tanulsáértékű megállapítást érdemes megtennünk:

Egyrészt a BH1995. 36. számon közreadott határozatban megnyilvánuló azon bírói felfogáson, amely a beavatkozónak az elsőfokú eljárásban való részvétele ellenére szükségesnek tartotta az elsőfokú ítélet hatályon kívül helyezését, ha az elsőfokú bíróság nem hozott határozatot a beavatkozás megengedése tárgyában, szerencsésen túllépett a bírói gyakorlat. Ezt nem árt tudni annak, aki esetleg ezen BH-ban bízva terjesztene elő fellebbezést.

Másrészt reméljük, hogy ezen tanulmány is hozzá fog járulni ahhoz, hogy ismertté váljanak azon pozitív példák, melyek alapján kijelenthető, hogy a beavatkozást elutasító végzés jogerejének a bevárása miatt a tárgyalás elhalasztása nem feltétlenül szükséges.

A jelen tanulmányban részletekbe menően vizsgált törvényi rendelkezések célszerűtlen részének korrekciója végett, figyelemmel a szakirodalomból, a nyilvánosan hozzáférhető bírói gyakorlatból, valamint saját peres tapasztalatunk alapján levont következtetéseinkre is, javaslatot teszünk arra, hogy a jogalkotó a soron következő átfogó módosítás alkalmával akként módosítsa a Pp.-t, hogy egyrészt a jogi érdek fennálltát csak abban az esetben vizsgálja az eljáró bíróság, ha valamelyik fél ellenzi a beavatkozás megengedését, másrészt az önálló beavatkozónak nem minősülő kérelmező beavatkozását a támogatni kívánt fél beavatkozás megengedését ellenző nyilatkozata alapján a bíróság legyen köteles elutasítani.

---

²⁹ Adott esetben megoldást jelenthet a felvázolt problémára a két per egyesítése is, de a felek közösen előterjesztett kérelme esetében a bíróság vizsgálja, hogy fennállnak-e az egyesítés feltételei (Pp. 149. § (4) bek.), közösen előterjesztett kérelem hiányában pedig a bíróság az egyesítésről való döntést (amennyiben az egyesítést a konkrét perek vonatkozásában a törvény egyáltalán lehetővé teszi) egyértelműen diszkrecionális jogkörében hozza meg (Pp. 149. § (2)-(3) bek.).